

ئاسىيا سىلېمانە

بلاوگراۋىيەكى مانگانەى تايىبەتمەندە بەزانستى كىتپىخانەو زانىارىيەكان
كىتپىخانەى گىشتىيى سىلېمانى بە سىپۇنسىرى كۇمپانىيائى (ئاسىيا سىلې) دەرىدەكات

ژمارە (۹) ۲۰۱۰/۶/۱۳

۳۰۰۰ چىركە
بە دىيارى ۋە رىگرە

ئىيان بىگەرپنەۋە
بۇ ھىلەكەت

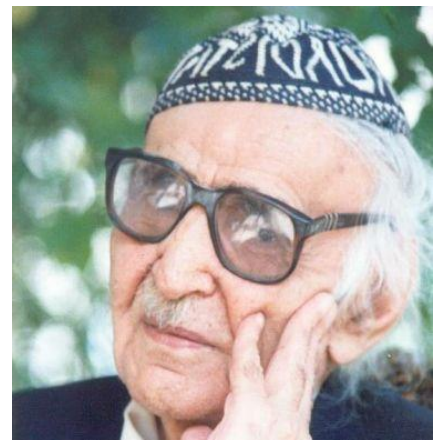
ئاسىيا سىلې

ئاسىيا سىلې
كۇماندەكاتەۋە

www.asiacell.com

خىزمەتكوزارىيى بەشدارىيۋوان ۱۱۱

لەھەۋلىر رىز لە جەۋاھىرى دەگىرپت

مەسعود مەلا ھەمزە

سەنتەرى رۇشنىبىرىي فەپەنسى سازكرا.
لەھەۋلىر دەگەدا، ۋىپراى ۋتەى قونسولنى فەپەنسا
لەھەۋلىر بەپىرسى دەزگائى بەدرخان، ھەرىكە
لە دىخەيال جەۋاھىرى سەبىح مەندەلاۋى
بىرەۋەرىيى خۇيان لەگەل شاعىردا گىراپەۋە
فىلمىكى دوكمىنتى سەبارەت ژيانى جەۋاھىرى
نمايشكرا تىپايدا باس لە خاتتو مروارى، ئەو
ژنەى سالى ۱۹۶۲ كىلارە بەناۋىانگە لەسەر
نوسراۋەكەى (يان كوردستان يان نەمانى)
چىنۋەۋ پىشكەش بە بەرىز مام جەلالى
كردوۋ ۋەۋىش بەدىيارى داۋىيەتە دۇستى ئازىزى
(جەۋاھىرى)، خاتتو مروارى كە ئامادەى
ئاھەنگەكە بوو ملوانكەيەكى كىرە مىلى دىخەيال
(كچى جەۋاھىرى).

دەكە مال مەزھەر ئەحمەد كەيەككە بوو
لە بەشدارانى ئاھەنگەكە، بە (ئاسۋى كىتپىخانەى)
راگە ياند "سازكردنى بۇنەكە زۇر گىرنگ بوو،
چونكە جەۋاھىرى شاعىرى گەۋرە لەپىنى
شىعەرەكانىۋە خىزمەتتىكى زۇرى بەگەلى كوردو
مىزۋەكەى گە ياندوۋە".

رۇزى ۲۰۱۰/۵/۲۷ لەھەۋلى سەنتەرى
رۇشنىبىرىي فەپەنسى لەھەۋلىر، ئاھەنگىكى
رىزلىنان بۇ شاعىرى گەۋرەى عەرەبەۋ دۇستى
دىپىرنى گەلى كورد(مەمەد مەمدى جەۋاھىرى)
لەلايەن دەزگائى چاپو بلاوكردەنەۋەى بەدرخان

ھەزاران كىتپ و گوڧار بۇ كىتپىخانەكانى كوردستان

ئاسۋى كىتپىخانە

لەمانگى (نىسانو ئايار) دا بەمشىۋەىيە بوۋە:
دابەشكردنى بىرى (۱۰۶۴) كىتپ (۱۶۵)
گوڧارى جۇراۋجۇر بەسەر بەرپۇبەرىتى
كىتپىخانە گىشتىيەكانى ھەۋلىر، سىلېمانى،
دەۋك، گەرميان، كۆيە، رانىە، چەمچەمالو
كەركوك.

بەشى چالاكى دابەشكردنى كىتپ لە
بەرپۇبەرايەتى گىشتىيى كىتپىخانە گىشتىيەكان،
بەردەۋام كىتپ و گوڧارى جۇراۋجۇر بەسەر
كىتپىخانە گىشتىيەكاندا دابەش دەكات، بەپىرسى
بەشەكە پىي راگە ياندىن كە دابەشكردنى كىتپ

خواستنى ئادەمىزاد لە برى كىتپ !

نەستەنبول

نەخۇش دەگمەنى سىكىسى و .. تادا.
ئەنول چلىك كە لاۋىكى ۲۱ سالە كچە
ئەرمەنىكى ناسىۋە (خواستوۋە)، ئەو
ۋتى "بەھۋى ئەم كىتپىخانەيەۋە ئەرمەنىيەكم
ناسى، ھەرچەندە شەست ھەزارن لە توركىادا،
بەلام من لەمەۋبەر كەسىمان نەناسىۋە".

رادىۋى ھۆلەندا
كىتپىخانەى ئەستەنبول ۋەك ھەندى
كىتپىخانەى تىرى ئەۋرۇپا خىزمەتكوزارىيى
خواستنى خەلكى زىندوۋ ئەنجام دەدات.
بەرپۇبەرى كىتپىخانەكە دەلپت "ناۋىشائى
زۇرمان لايە، يۇنانى، عەرەبەۋ ئەرمەنىۋە كورد،

لەزانكۋى سىلېمانى.. پىرسى خۇپىراۋ بەئامىر

تابان

ئامىر (MARC 21) سەبارەت بە چۇنپىتى بە
ئەلكترۇنى كىرەنى خىزمەتكوزارىيەكانى كىتپىخانە لە
بورى پىرسى پۇلپىندا پىشكەش كىرە.
لە كۇتابى ئەم سىمپانارەدا كە ژمارەيەك لە
پىسپۇرانو كارمەندانى كىتپىخانەكان ئامادەىيۋون،
چەند بەرپىزىك گىتوگۇيان لەسەر باسەكە كىرە.

رۇزى ۲۰۱۰/۶/۲ لە ھۆلى كىتپىخانەى ناۋەندىيى
زانكۋى سىلېمانى، سىمپانارىك بۇ خاتتو شىلر سالىڭ
فەرەج (سەزۇكى ئەمىندارانى پىشكەۋتو) لە
كىتپىخانەى ناۋەندىيى زانكۋى سىلېمانى سازكرا تىپايدا
باسىكى زانستى بە ناۋىشائى پىرسى خۇپىراۋ بە

بىبلىوگرافىيەك

بۇ كىتپە عەرەبىيەكانى

كىتپىخانەى گىشتىيى سىلېمانى

ھۆلى (خان) بۇ كىتپە عەرەبىيەكان

لەبەر پىۋىستىيى زۇرى ھەر كىتپىخانەيەك بە
لىستەكانى بىبلىوگرافىياۋ رىيەر، كە
بەشىۋەىيەكى ھونەرىيى ئەنجام بدىرپتو خىزمەت
بەخودى كىتپىخانەكەۋ خۇپىنەرانى بىكات،
ماۋەيەكە بەشى بىبلىوگرافىيائى كىتپىخانەى
گىشتىيى سىلېمانىۋ بەسەرپەرشىتىيى بەرپۇبەرى
كىتپىخانە بەرپىز ئارى بابان، سەرقالى
رىكخسىنى بىبلىوگرافىيائى ئەۋ كىتپە
عەرەبىيانەن كە لەسالانى ۲۰۰۲-۲۰۰۹
گەيشتوۋنەتە كىتپىخانەۋ ژمارەيان (۲۷۱۸)
كىتپىن.

گروپى بەشدار لەئامادەكردنى ئەم
بىبلىوگرافىيائەدا بىرىتىن لە كارمەندانى
بەرپىز(ساكار غەلى بەدوللا- ئامادەكار،
سابلاخ حسىن كەرىم، بەدواداچوونو
راستكردنەۋە، ئەزىن كەمال سولتانو سوعاد
رەحىم مەمەد، تاپى بىبلىوگرافىياكە).

جىي سەرنجە، ئەم بەشەكە لەم ھەفتەيەدا
دەخىرپتە بەردەستى سوۋدەندانى، برىتىيە لە
بىبلىوگرافىيائى بابەتەكانى (زانبارىيى گىشتىيى،
فەلسەفەۋ دەروونناسى، ئابىنەكان، زانستە
كۇمەلايەتتىيەكان، زانستەكان، زانستە
سروشىتىيەكانو زانستە پراكىتىكىيەكان).

كارمەندى كىتپىخانەكان !

بەشىۋەىيەكى گىشتىيى، تا ئەم ساتە لە
كوردستاندا ئەۋ پەندە جىبەجىيى نەكرارە
كەدەلى "كەسى شىباۋ بۇ شىۋىنى شىباۋ"،
ئەمەش جۇرە كارىگەرىيەكى نەرىنى بەسەر
سىستىمى كارگىپىۋ بەخششۋ داھىنانەۋە
دروستكردوۋ.

كەم تا زۇر رەۋتى بەرپۇبەچوونى
دامودەزگا رۇشنىبىرىيەكانى كوردستانىش
(بەكىتپىخانە گىشتىيەكانەۋە) ئەم راستىيە
تىپايدا رەندىداۋەتەۋە كەسانى پىسپۇرو
چالاكۋ خاۋەن پەيام لەۋ ناۋەندانەدا،
بەھۋى بوونى ئەنتى نمونەكانىيانەۋە
ھەرگىز ناتوان خەمخۇرانە مەبەستو
بەرنامەى خۇيان جىبەجىيەكەن.

لەدنىيائى پىشكەۋتوۋدا، لىزانسىۋ
پىسپۇرىۋ ئەزمون لەمەموۋ كاپەكانى
بەرپۇبەردن خىزمەتكوزارىيە بە پەرنسىيى
يەكەم ۋەردەگىرپىۋ لەۋ ئاقەرەۋە خىزمەتى
تەۋاۋ بە كۇمەلگا دەگەنىرپت.

من ھەرگىز نالپم لە نمونە پىشكەۋتوۋە
لە كىتپىخانە گىشتىيى فەرمىيەكانى
كوردستاندا نىن، بەلكو كارمەندى ئەۋتۇ
لەكىتپىخانەكاندا ھەن رەنگى سىرووتو
پىرۇزىيى پەيامو جىگائى كارەكانى خۇيانىان
گرتوۋە بوونەتە كاراكتەرى دىيارو جىگائى
بىروا، بەلام ھاۋكات (بەداخەۋە) لەھەر
ھەموو كىتپىخانەكانى كوردستاندا كارمەندى
ئەۋتۇ پەرىپونەتە بەشە جىاۋازەكانەۋە،
كەھەرگىز ئاشنايەتتىيان نىيە لەگەل
پىرۇسەى خۇپىندەۋەۋەۋ كىتپ و
خىزمەتكوزارىيەكانى ئەم جۇرە فەرمانگە
كلتورىۋ فەرھەنگىيانەۋە.

لەكاتىكدا دەرچوۋانى بەشى
زانبارىيەكانو كىتپىخانەى ھەردوۋ
پەيمانگائى تەكنىكى ھەۋلىرۋ سىلېمانى
ماۋەيەكى زۇرە چاۋەرىيى دامەزاندندىن.
لىزەۋە دەپىرسم:

ئاخۇ كاتى ئەۋە نەھاتوۋە بىزارىك لە
دامودەزگا جۇراۋ جۇرەكاندا بىكرىت،
بەكىتپىخانە گىشتىيەكانىشەۋە، تاۋەكو
خۇپىرۋ ھامشۇكەر دلپايىن لە بەدىيەتئانى
خەۋنۋ ئامانچەكانيان.

سەرنوۋسەر

خۇپىندەۋەى
ئازاد لاي مىندال 10

بىبلىوگرافىيا 7-6

كىتپىخانەى
بەرلىن 3

نوۋسەرۋ
مەرگ 2

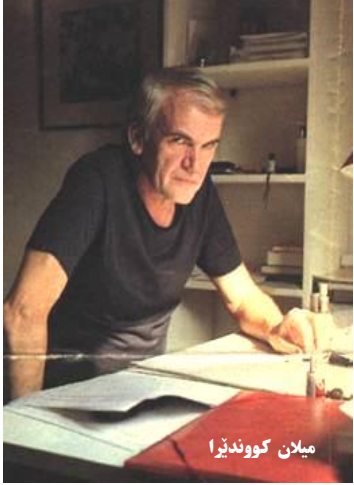
نوسهرو مهرگ

رهووف بيگهره

کتابخانه کاني کتبخانه

د. فرهاد پيربال

رؤمانی ناسنامه

رؤمانی (ناسنامه)ی
رؤماننوسوسی
چیک (میلان کوندیرا)
فیوری کرم که
رؤماننوسوسین واته
هونهری گپرانه وه؛
هونهری چونیته تی
چینی روداو.
من له گه لیک بونه دا،
یه کیک له هؤکاره کانی
شؤره ت پیداکردنی
هنندی له
رؤماننوسوسه کانه
گهراندؤتوه وه بؤ
هؤکاری سیاسی و
ریکلامی

نایدیوؤرؤی؛ واته هؤی به جیهانی بوونی هندی که له
نوسه ره کانه گهراندؤتوه بؤ هؤی که رؤژئاوا پیویستی
به نایدیوؤرؤیای هؤی نوسه ره هه بووه. یان هندی جار
یه کیک له هؤکاره کانی هؤ شؤره ت پیداکردنه م
گهراندؤتوه بؤ هؤی که نوسه ره که خاوهن زمانی
میلله تیک بووه که دهسه لاتیکی کؤلونیا ل یان
ئیمپریالیستانه ی هه بووه.

مهسه له ن، نوسیوموه گوتوموه و پیشم وایه راستم:
- سؤلزه نستین هه گهر له رؤمانه کانی خؤیدا
نوسه ریکی دژ به بلؤکی سؤسیالیزم و ستالیلینیزم
نه بوایه؛ پیشم وایه راستم:

- سه لمان روشدی هه گهر له (ئایه ته شه بیتانییه کانه) دا
دژی ئیسلام دیدی خؤی رایه ل نه کردایه (که هوروپا پیی
خؤشه!)؛ هه رگیز وای لی نه ده هات ته نانه ت (شهرم) و
(مندالانی نیوه شه و) هه کیشی، که نابودترین شیوازی
گپرانه وه ی هه کایه ته کانی میژووی هیندستان؛ هؤی
ره واج و شؤره ت پیداکردنه!

نوسیوموه گوتوموه و. پیشم وایه راستم:
- هه گهر فرووغی فخرخزاد، محمد الماغوط، سلیم
البرکات یان سوهراپی سپه هری، بؤ نمونه، هه گهر
هوانیش شتی که هه گبه یان هه بوایه که رؤژئاوا
هه مریکا دلایان پیی خؤش بیته و پیویستیان پی هه بیته؛
هؤا هه م نوسه ره ناوبراوانه ش، به هه مان شیوه ی (نؤره مان
پاموک) و (ئیسماعیل کاداری) و (یه فته شنکؤ) و زؤری
دیکه، هه مریؤ له پیچی پی شوه وه ی جامخانه ی کتیب
فرؤشه کانی له نده و پاریس و واشنتون و به رلین
داده ندران و تیرازیان ده گه یشته ملیؤن و ته رجه مه ده کرانه
ده یان زمانی زیندووی جیهان. نوسیوموه و
گوتوموه و. پیشم وایه راستم:

- نوسه ر یان هونه رمنه ند، بؤ پیداکردنی شؤره ت و بؤ
به جیهانی بوون؛ پیویسته هؤی کللیه بدؤزیتوه وه که
ده رگای ستراتژیته تی (عه قل - چپڑی) هوروپای پی
ده کاته وه!

هه موو هه مانه م نوسیوموه و گوتوموه و. پیشم وایه راست
بوومه؛ به لام هه مانای هه وه ناگه یه نی که نوسه ریکی
هونه رمنه ندی وه (میلان کوندیرا) له بهر خاتری راکردنی
له چیکؤسلؤفاکیای سؤشیالیستی دوژمنی هوروپاوه بؤ
پاریس. گه یشته هه م شؤره ت ناوبانگه ی ئیستا هه یه تی،
نا!

کاتی خؤی یؤژین یؤنسکؤو تریستان تزاراش له ده ست
دکتاتوریه تی سؤشیالیستی رؤمانیا رایانکردبووه پاریس؛
به لام هه وانیش و میلان کوندیراش، ئاشکریه، نوسه ری
داهین و تاکره و بوون. کاتی هاتنه پاریس و داهینای
خؤیان رژانده ناو ده فری زمانی فاره نسبییه وه، هؤی هیزو
برشته و داهینانه یان - له ریگای هؤی زمانه جیهانییه ی
غهیری زمانی دایکی خویانه وه - به دنیا ناساند. چونکه
کوندیرا و تریستان تزارا یؤژین یونسکؤش تا هؤساته ی
به زمانی دایکی خؤیان ده یاننوسی؛ هه چ که سیک
نه یده ناسین.

میلان کوندیرا هه مانه ی فیکرده م که له سه ره وه گوتم.
رؤمانه کیشی، به ناو نیشان (ناسنامه)، که یه که مین
کتیبی بوو خویندمه وه، فیوری هؤی کرم که
رؤماننوسین واته (چونیته تی گپرانه وه...)؛ شیواز.

خه لکانی ئاسایش ده گریته وه نه ک ته نیا
داهینه رانی بواری هه ده ب.
ستیفان زفایچ که له ده ست پیگردنی جهنگی
دوومه جیهانییه وه ره هنده ی ولتان بوو،
دوچار له به رازیل گبرسایه وه. سالی ۱۹۴۲
له گه ل هه لیزابیت شارلوتی هوسه ریدا پیکه وه
خؤیان کوشت، زفایچ له وه سپه تنامه که یدا
ده نووسیت:

((... هؤی که سه ی ته منی بگاته شه ست
سال پیویستی به وزه یه کی نا ئاسایی هه یه بؤ
هؤی سه ره تابه کی تازو جهیدی ده ست
پیگات، منیش هؤی وه تو انابه ی هه مبوو
له م ساله دووو درئزانه ی ناواره ییدا
له ده ستدا، بؤی وام به لاهه چاکه له کاتیکی
گونجوادا، له کاتیکی هیشتا ری که وه ستاوم،
کوتایی بهو زیانه بهینم که کاری فیکری
تبایدا بریتی بوو له خؤشه کی بیگه ردو
نازادیه شه خسه کانه له وپه ری پاکرئی و
بالاترین چاکه ی سه ر زویدا بوون))

کوتایی نامه کیشی به م پسته یه ده هیئت:
((ته و، ئیدی تافته بر او بووم))
له وانه یه زفایچ به ری داره تاله کی نازیزم و
هؤلؤکوستی جووله که - خؤیشی جووله که یه و
زؤریش به رگری له مه زلومه تیان ده کات.
هه روه ها ده ره ده ری و کاول کردنی هورویای
هه ره خؤشه ویستی له و جهنگه دزوه دا کاری
سه ره کییان له سه ر هؤی هه لویسته و ناومیدییه
سه خته که ی بویتت.

به لام دوچار نه منی وه ی نوسیوم و
توانای داهینان، وای له ده ستی کردوه
له باتی هؤی قه ل هه بگریت، جه کی مردنی
خؤی پی به خشیته.

خولیایه ی پیی مه ستن بیخه نه ناو
چوارچیوه ی هه لبه سته وه، بؤی هه لیکه وه ک
هه مه نگوی و ستیفان زفایچ و یوکوما شیمو
فرجینا ولف مایکوفسکی و هیدایه ت ده یانی
تر خؤده کوژن و هه ندیکی تر به و خه م و
حه سه ته وه ئالای خؤبه ده سته وه دانیان بؤ
سجری وشه به رز کردؤته وه و پاشان به
هیوری مه رگی ئاسایی - نا ئاساییان
هه لیزاردووه. گه لیکن هؤی هه دییه داهینه رانه ی
که ده لئین هؤی ده مه ویت نه م نوسیوم یان
نا تانم بینوسم. نوسه ری به ناو بانگی
هه لیانی - ئیسماعیل کاداری - له چاو
پیکه وتیکدا ده لئیت: لای داهینه ر به ره می
نه نووسراو زؤر زیاتره له به ره می نووسراو.
دیاره لای هؤی خؤکوژانه هه چ له مپه ری که
له نیوان پرؤسه ی داهینان و وجودی فیزیکی
خؤیاندان نیه، ته و او وه که په یوه ندی نیوان
دل و جه سته. رهنگه له و راستیه ش
به ناگا بوون که هه ر خؤیان، رؤژیک له رؤژان،
چه ندان که سی ناومیدیان له خؤکوژئی
په شیمان کردؤته وه و ژانیان لاجوان و پر
به اته ر کردوون. دنیا یه کیان بؤ وینا کردوون
له وه به خشنده تر که سنور بؤ خؤشه ویستی
ژیان و شارنده وه ی روناکی بکی شیتت.
له وه ییش مه زنتر که په تیکی چرووک و
فیشه کیکی ژه نگوای، یان ئاویکی تال و
لیخن و غازیکی بؤگن کوتایی پی بهینتت.
ده شیت له دوی هه ندیک له و خؤکوژانه وه
ناومیدییه کی سه خته و ته نگزه ی ده روونی،
یان ناره زایی به رانه ر به یوه دییه کانی ژیان،
یان توندو تیژیته که له سه رده می مندالیته تی
هؤی که سه دا هه بیته. به لام هه مان گشتیه ی و

گوستنه وه ی هه موو خه ون و قه برانه
رؤجیه کانی ناوه وه ی شاعیرو نوسه ر به هؤی
زمانه وه بؤسه ر لاپه ره، له سحری پاژنه که ی
هه خیل، یان رادی هه سته ره به شمشیرو
گه رانی نیو ده ریا بؤ دوزینه وه ی دلؤیه باران
ده چیت. تا ئیستا هه چ داهینه ریکی دنیا ی
هه ده ب نییه دان به وه دا بنیت که تو انیبیتی
گشت خه ون و نه زمون و وه سو سه کانی
ناوه وه ی خؤی وه رگیزابیته سه ر زمان و له
ریگای نوسیوم وه ده ریرین. کارانتزاکس
له دوا سالانی ته مه نیدا ده پاریته وه و هوار
له خه لگی بی کار ده کات که سه عاتیک یان
دوان یان هه رچه نده ده توانن له کاتی خؤیانی
به نه ی بؤ هؤی به شیک له خه ون و
هه ندیشه کانی به نوسیوم به رجه سته بکات. له
قوولایی ناخی داهینه ردا، به رده وام، کیشو
پرسیاره وجودیه کانی بوون و نه بوون، مه رگو
خودا، ئیراده و نازاره نه گوره کانی مرؤقه له
په ره سه ندن و هه لچووندان. هؤی داهینه ری که
به نوسیوم ده ری ده بریت نوخته یه کی
بجووکه به سه ر نه خشه یه کی هه ره فراوانی
هؤی خه ون و خولیا یانه وه که له ناخیدا هوار ی
ده ریا بوون ده که ن، سه دان رازو نهین ی له ناو
زؤرو زه به ندی هؤی کیشو قوول و بی
کوتاییانه دا حه شاردراون و هه منده گه وره و
به پیچ و په نان که ده برینیان له ری هونه ری
نوسیوم وه سه خته و دژواره.

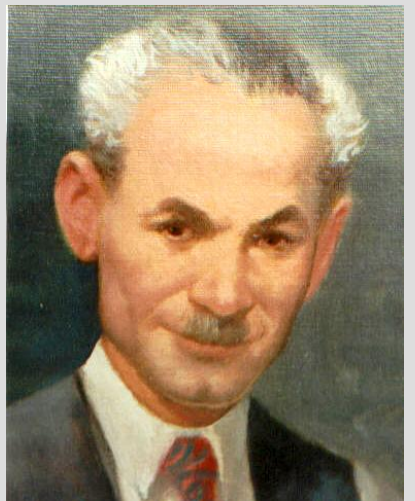
زؤرن هؤی داهینه ره گه ورانه ی دنیا، که له
قوناغیکی ژانیاندا هه ستیان به وه کردوه که
ئیدی دواچؤری ده برینیان هاتووه و ناتوانن
چ و له لامیکی ده روونه و روزه که یان به
نوسیوم بده نه وه، گوران و ته نی ناتوانن هؤی

ستیفان زفایچ

ئیسماعیل کاداری

عه بدوللا کورآن

لهزاراوه کانی کتبخانه و زانیاریه کان

و. تابان حهسن

<p>* به ژماره کردنی هجایی (هه لف بی)</p> <p>ALPHABETIC NOTATION</p> <p>واته ریزه ندی به پیی پسته کانی هه لف بی.</p> <p>* پیوستی شیکاری</p> <p>ANALYTICAL CATALOGUING</p> <p>لقیکی پیسته و تایبه ته به دانانی ده روزه شیکاریه کان.</p> <p>* ده روزه شیکاری</p> <p>ANALYTICAL ENTRY</p> <p>ده روزه یه کی پیسته بؤ شیکردنه وه ی به شیک له کتیب یان به لگه نامه.</p> <p>ANNOTATED * شیکره وه</p> <p>وه سفیکه بؤ ده روزه ی پیسته، یان بیبلیؤگرافیا که لیدوان و شیکردنه وه ی تیادایه.</p>	<p>* دؤسیه ئاگاداریه کان</p> <p>ADVERTISEMENT FILE</p> <p>نمونه ی ئاگاداریه کان هه که له کتبخانه تایبه ته نده کانی بواری بازرگانی و به ریوه بردنی کار ده پاریزئی و به پیی خواستی کومپانیای ئاگاداریه که، یان جؤری کالاکان، یا خود ناو نیشان ی ئاگاداریه کان ریزه ندیان بؤ ده کریت.</p> <p>* بلاکراوه ی ئاگاداریه کان</p> <p>ADVERTISING LEAFLET</p> <p>لاپه ریه کی قه واره بچوکه و زیاد له لاپه ریه که، بریتییه له ئاگاداریه بلاکراوه کان و به خؤرای دابه ش ده کریت.</p>	<p>* زیاده</p> <p>ADDENDUM</p> <p>بابه تی زیاده ن بؤ ناو کتیب دوی چاپکردنی ناوه رؤکه که ی، به جیا پیا ده ده کریت و دواتر له پاش ته و او بوونی کتیبه که و به رله وه ی به رگی تیگی ریت ده خریته ناویه وه، زیاده له (پاشکؤ) کوررتو که م بایه خ تره.</p> <p>* زانیاری زیاده</p> <p>ADDITIONAL DESIGNATION</p> <p>زانیاری وه کو:</p> <p>میژوو، شوینی له دایک بوون و نیشته جی بوون، نازناوی شه رفن که ده خریته سه ر ناوی نوسه ر به مه به سستی جیا کردنه وه ی له ناوه له یه کچووه کانی تر.</p>
---	--	---

له كئىبخانه بهنا و بانگه كانى جېهان

كئىبخانهى بهرلىن
Staatsbibliotek zu Berlin

و. له ئەلمانىيە / ئافان مەجىد سولتان

• پ.د. عىزەدەين مستەفا رەسوول

داستانىكى پەروردە يە ..

ئايا مەكەرانكۆ نوسەرە، يا پىياو شارەزاي پەروردە يە، يا قانون زان و دامەزىنەرى رىيازىكى قانون و پەروردە يە؟ بە ھەموو حال دەتوانىن بلەين ھەرسىڭيانە يا لەرڭە يەكەو بوو بە ئالايەكى ئو سى لايەنە ناويكى جېھانى پەيدا کرد.

ئوھى سى بەرگى ئو كئىبەى كە بتەوئ يا نەتەوئ رۆمانە با ديمەنى يادداشتىشى پتوھ ديارىسى بخويىتتەوھ، لەكارى گەورەى (مەكەرانكۆ) دەگات و چىژ لەنوسىنەكە وەر دەگرەيت. بەلئى ناوى ناوھ (داستانىكى) يا پۆيەمىكى پەروردە. كە لەمۆسكۆو بەرەو قەفقاس دەچووم لەگەل چەند ھاورىدا، لەرڭەو لەبازارپىشدا ئو (پۆيەمە) لە دەست نەدەكەوت دەمخوئندوھ.

لەسەرەتاي شۆرشى ئۆكتۆبەردا - لە ئۆكرانىيا قوتابخانە يەك بۆ (مندىلانى گوناھكردو) كرايەو، بەلئى (بەندىخانە) بوو، بەلام قوتابخانەى ناوخۆ بوو. مندىلان لەوئى بوون، (مەكەرانكۆ) بەرپۆھ بەر بوو، پەروردەكەر بوو. لەگەل مندىلان واتىكەلبوو.

ھەندىك شەو لەگەلئاندا دەچوو بۆ دزىنى ميسو و خۆرك - لە شوئىنى (كۆلك) ھەكان و ھەندىچارىش دەمانچەى لە مندىلانەكان دەرئەھىنا. بەخوئکردنى مەرو گۆرەكەو سەوزە ناشتنى فېرکردن كە مولكى ھەموويان بوو، گيانى بەكۆمەل ژيان و ھاوكارى تىدا روواندن و بەرە بەرە فېرى رەوشتى بەرزو خۆشەويستى وولاتى كردن.

ئەم تەجرىبە درىژە بوو بەرپيازىكى قانونى كە پىياوانى قانون لە پىي ئوھو بەرپيازى پىگەياندن و چارکردنى (مندىلانى گوناھكار) ي دادەنئىن و بەرپيازى (مەكەرانكۆ) دەزانن و لە پىي ئوھو سۆفئتەوھ بوو بەرپيازىكى جېھانى.

مەكەرانكۆ خۆى ئو تەجرىبە درىژەى لەو رۆمانە سى بەرگى يەدا نوسى و چەند جار چاپكارا.

خۆزگە دەستم دەكەوتەوھ، خۆزگە فرىا دەكەوتەو دەمكرد بەكوردى، بەراستى چەند ھىندەى ئو رۆمانانە چىژم لى وەرگرتوھ. كە نووسەرى گەورەى جېهان نوسىويان.

مۆرۈ دروشمى تايەت

كئىبخانەى بهرلىن مۆرىكى تايەت خۆى ھەيە كەرەنگانەوھەيە بۆ ئو ناوھ جياوازانەى كەھەييوھ، رەنگى ئەم مۆرە سورىكى بىرقەدارەو ئىم كئىبخانە يە ھەلگىرى دروشمى (Supralibros) ھ.

كئىبخانەى بهرلىن يەكئىكە لەگەورەترىن سەنتەرى نەتەوھىي و جېھانى بۆ دابىنکردنى زانست و زانبارى و ئەدەبىيات.

زىياتر لە ۱۰،۷ مىليۇن مجلد دەگرەيتەوھ، جگە لە ۲،۲مىليۇن چاپەمەنى و كۆكراوھى تايەتەى رۆژھەلات و رۆژئاوا، ھەروھە نوسورارى دەستى رۆژھەلاتى و نەخشەو گۆقارە مېژوويەكان، جگە لە ۱۰ مىليۇن مايكروفيلم وئەنى ئەرشىفى و ۱۲ مىليۇن شىوھى جياواز لەھونەرو ئەدەب.

ھەروھە گەورەترىن كۆكراوھەكانى مۆزارتو زىنغۇنىەكانى بئھۆقنى گرتوتە خۆى، ئەمە وىپراى تىكستى سرودى نىشتمانى ئلمانىا كە بەدەستى (ھۆقمان) نوسراوھ.

كوالىتى كۆكردنەوھ و ئىشكردن لەم كئىبخانە يەدا، واى لىكردوھ شىوھەكى تايەتەى بداتئ و لەھەموو جېھاندا بەناوازە باسى بىرتت. سەرچاھەكان:

- Staatsbibliothek-berlin.de/de/baugeschichte
- bauen-staatsbibliothek-berlin.de/de/unter-den-linden

بەشى رۆژئاوا Staatsbibliothek PreuBicher Kulturbesits

دواى يەكگرتنەوھى ئلمانىا لە (۱) ي يانورەى ۱۹۹۲ دا ھەردوو كئىبخانەكە لەزىر ناوى (Staatsbibliothek zu Berlin - Preussischer Kultur) besitz دا يەكيانگرتەوھ بەلام لەدو تەلارى جياوازدا.

تەلارى يەكەمیان دەكەوتتە لىندن ئىنەن ھۆف لەناوھراستى بەرلىندا، ئەم كئىبخانە يە تايەتە بەلىكۆلىنەوھى مېژوويى، جگە لەبەشى تايەتەى تر ۋەك: موزىك، بەشىك بۆ خويىنەرى لاي، بەشى مندىلان، بەشى كۆنسىرت و بەشى رۆژنامەو گۆقارەكان.

تەلارى دووھەمیان لە (پۆست دام) ھە تايەتە بەلىكۆلىنەوھى بەرەپىشچونە مۆدېرنەكان.

كئىبخانەى بەرلىن لە ۴ لقى سەرەكىي پىكھاتوھ، كەھەرىكە لەم بەشانە لەچەند بەشىك پىكھاتوھ، ۋەك: بەشى چاپە مېژوويەكان، بەشى نەخشە جېھانىيەكان، بەشى مندىلان و گەنجان، بەشى رۆژھەلاتى، بەشى رۆژئاوا، بەشى ئوروپاى رۆژئاوا، بەشى رۆژنامە، بەشى وئەنى ھونەرى و كەلتورى و مېژوويى، بەشى بىبلىوگرافىا، بەشى زانست و زانبارى كەتەلۆكى و زۆر بەشى جياوازى تر.

كئىبخانەى بهرلىن، لەسالى ۱۶۶۱ دا لەلايەن (فرىدرىك وليەم) ھەو بەناوى (Churfürstliche Bibliothek zu Colln an der Spree) دامەزراوھ. لەسالى ۱۷۰۱ دا لەلايەن فرىدرىكى يەكەمەوھ لەپروئىسن ناوى كئىبخانەكە بەكئىبخانەى پاشايى بەرلىن گۆبرا. دواى نەمانى رۆژمى پاشايى ئەلمانىا دواى تەواوبوونى جەنگى جېھانى يەكەم، پئويست بوو ناوى كئىبخانەكە بگۆردرئت، ھەربۆيە لەسالى ۱۹۱۸ دا ناوئرا كئىبخانەى گشتى پئويسن.

لەجەنگى جېھانى دووھەمدا زىياتر لە ۳ مىليۇن (مجلد) و كۆكراوھى تايەت و بەنرخى ئەم كئىبخانە يە بۆ پارىزگارى كردنىان گۆزرايەوھ بۆ گەنجىنەى خەلووزى بەردىن و كئىسەو لاي پاسەوانەكان، بەلام زۆرەى زۆرى ۋەك دەستكەوتى شەپ دەستى بەسەردا گىراو ئىستا بەشى زۆرى لەپۆلۇنىا و روسيا مانوھتەوھ.

بەشى زۆرى گەنجىنەى كئىبخانەى بەرلىن لەمۆسكۆيە. بەم شىوھە ئەم كئىبخانە يە زىياتر لە (۸۰۰) ھەزار (مجلد) و كۆكراوھى تايەتەى لەدەستداوھ. لەسالى ۱۹۴۵ دا دواى دابەشبوونى ئلمانىا ئەم كئىبخانە يە كرا بەدو بەشەوھ: Deutsche Staatsbibliothek (كئىبخانەى گشتى ئەلمانىا)

ئەو (۱۰) كئىبەى جېھانىان ھەژاند

ئا. راستى

۱- مېر:

چوار سەدە زىياتر (ماكياڧىلىيەت) گوئى ھەموو دنياى پىكرىبوو، زاراوھەكە بەرامبەر بەكارى شەيتانى و خيانەت و دلرەقى و ناپاكي بەكار دەھات، خاوەنى ئەم زاراوھە (نىكۆلا ماكياڧىلى) ھىماى پىلانگىرى بوو كە ھەموو فەلسەفەكەى لە "مەبەست پاساوى ئامپازە" دا كۆدەبووھ، باشترىن ياساش لاي ئو "گونجاندىنى سىياسى" بوو، ئەوانە ھەمووى لە كئىبەكەيدا (مىر)

ماكياڧىلى

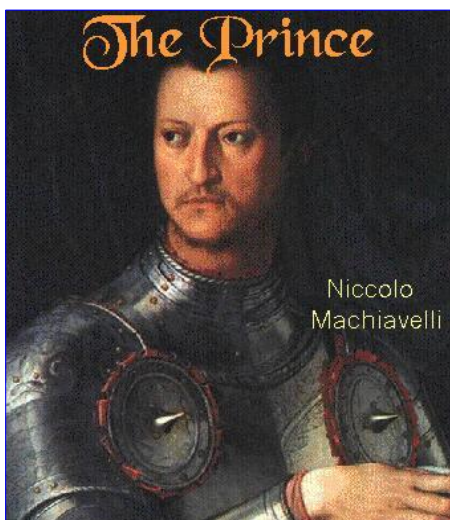
لەمېژووى ژيانى ئادەمىزادا، كئىب رۆلى كارىگەرى ديوھ لە پىناوئى خىرو چاكە بۆ مرقاڧەتەى، ھاوكات شەپو خراپەكارىش. لەم گۆشەيەوھ ھەرچارەى كورتەيەك سەبارەت بەو ۱۰ كئىبە دەخەينە روو كە لەلايەن دوبرت داوئز (سەرۆكى پىشوو كئىبخانەى نىشتمانى ئەمريكا) ھەلبىزىردراون ھەفتانە لە پاشكۆى (اوراق) رۆژنامەى (المدى) دا بلاودەكرئەوھ، كئىبەكان لەوانەن كە لەسەردەمى رىئىسانسەوھ تائەمرو كارىگەرىيان بەردەوامە.

ئەو لەپەيوھەندىيە گشتىيەكاندا كەسكى زىرو ناخەز بووھ، بەلام نىشتمانەكەى خۆى خۆشويستوھو خۆنى بەوھو ديوھ ئىتالىا بەھىزو يەكگرتوو بىت و حەزى بەسىستى كۆمارى بووھ.

مەبەستى سەرەكىي (مىر) ئوھەي (بۆ بەرژەوھندى دەولەت ھەموو شتەك ئاسايە)، كەواتە سىياسى لەو پىناوھدا ھەچى دلرەقى و فرت و فئالە بىكات ئاسايە، ھەربۆيە ئو رەوشت و سىياسەتەى لەيەك جياكردوھتەوھ.

مىر كئىبى مىرانە، يان ۋەك گوتراوھ "كئىبى دلخوازى زۆردارانە"، تا بزاندن چۆن دەگەنە دەسەلات و دەپيارئىزن، بەلام لە پىناوئى خۆدى فەرمانرەوادان، بەلكو بۆ خىرو خۆشى گەلدا.

بەپىي كئىبەكە، مىر دەبى سەرۆكىكى بەتوانا بىو رىژ لە ھەموو سەرەكەوتوويەك بگري، ئەو كئىبە كە ۲۵ جار چاپكاروھتەو، لە رۆما بە (بىن باوھىي) ناوبراوھ قەدغە كراوھ لە ھەموو ئوروپادا پىياوانى ئاين دزى ۋەستاوتەوھ، بەلام لەسەدەى ئۆزدەيەمدا كە كاركاروھ بۆ جياكردنەوھى ئاين لە دەولەت كئىبەكە بەرەوى پەيدا كردوھتەوھ، بەھۆى تىۆرىيەكەى

Niccolo Machiavelli

ئەويشەوھ (كافورى) فەرمانرەواى ئىتالىا ولاتەكەى لە داگىرەكان پاك كردوھتەوھ بەكگرتووى كردوھ.

بەرلە ماركس كەسكى نەبووھ بەوئەنى ماكياڧىلى كارىگەرى شۆپشگىرئانەى لەسەر فىكىرى سىياسى بووبىت.

شاينانى وتنە، مۆسۆلۇنى پىشەكى بۆ نوسىوھ وەرگىرى عەرەبى (فاروق سەعد) دايناوھتەوھ، مامۇستا حسين عارف لەگەل لىكۆلىنەوھەكى دكەمال مەزھەر ئەجمەد بەزمانە دگمەن و پاراوھەكى پىشەكەى كئىبخانەى كوردى كردوھ.

